

Методика за написване на научна статия

Иванка Мавродиева

СУ „Св. Климент Охридски“

Имейл: mavrodieva@phls.uni-sofia.bg

Абстракт: В статията се представят етапите при подготовката, написването, редактирането, рецензирането и публикуването на научната статията. Отделено е внимание на структурните и съдържателните особености на научната статия. Представените са добри практики и препоръки относно изготвянето на окончателния текст и разпространяването му в академичните среди. Изведени са принципите на структуриране на текста, поставен е акцент върху основните елементи и тяхната роля при анонсиране на резултати от научни изследвания. Настоящата статията има методически и практико-приложен характер, няма претенции за изчерпателност, а е ориентирана към представяне на базови знания.

Ключови думи: научна статия, структура, съдържание, подготовка, написване, редактиране, публикуване, разпространение.

Methodology for Writing a Scientific Article

Ivanka Mavrodieva

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

E-mail: mavrodieva@phls.uni-sofia.bg

Abstract: The paper presents the stages in the preparation, writing, editing, reviewing, and publishing of scientific articles. The first focus is on the structural and content features of a scientific article. Good practices and recommendations are presented, too. The second focus is on the preparation of the final text and its dissemination in the academic world. The principles of structuring an academic text are explained as well as its main elements and their role in the announcement of research results. This paper is of a methodological and applied character; it is by no means exhaustive because it is oriented towards the presentation of basic knowledge.

Keywords: scientific article, structure, content, preparation, writing, editing, publishing, dissemination.

Степен на разработеност на проблема за писане на научни статии в България

Прегледът на научните публикации за това как се пише научна статия, показва, че в България са малко публикациите, в които се представя актуална и фундаментална информация за това как се пише научна статия.

Базови принципи за академично писане, в това число и на равнище научна статия, са представени от Иванка Мавродиева в книгата „Академично писане“ през 2015 г. [1]. Десет години по-късно в съавторство с Йовка Тишева в разширен и актуализиран вариант стандартите за писане на научна статия са представени в книгата „Академично писане за докторанти и постдокторанти“ [2].

Принос в тази насока е книгата на Емил Николов и Нина Г. Николова „Методология за разработване на научна статия. (Рефериране и индексирание на периодични издания, индикатори на научни публикации)”, издание на Техническият университет – София [3]. В нея авторите извеждат структурата на научната статия, дават методичните изисквания, посочват методи и какъв аналитичен инструментариум може да се използва; също така са изведени следните части на научната статия: глава, въвеждаща част, съществена част, заключителна част, благодарности, библиографска справка и техническо заключение [4]. За трудностите при създаване на електронната научна публикация в славистиката пишат през 2011 г. Ренета Божанкова, Андрей Бояджиев и Добромир Григоров [5]. Христо Атанасов поставя акцент върху стандартите при оформяне на библиография и цитиране в научни тестове в публикацията от 2012 г. [6].

При подготовка на сборници с текстове по проекти, докторантски четения и конференции, годишници също се изготвят стандарти, които се предоставят на участниците и авторите. Като цяло има утвърдени традиции и се установява стремеж към публикуване на научни статии при спазване на изискванията особено когато текстовете са на английски език и се публикуват в престижни издания.

Жанрът научна статия

Научната статия е жанр на академичното творчество, тя е утвърден начин за представяне на резултати от научни изследвания. Когнитивният елемент е силно застъпен в нея. Тя може да е с обем от 8 до 25, понякога и повече страници. През последните години се наблюдава ориентация към по-кратки статии, в които се представят най-често резултати от изследвания по научни проекти. Има и такива, в които се извеждат базови и фундаментални постановки и това предполага по-голям обем на текста на научната статия.

Макар и с известна условност, обособяваме три разновидности на научната статия. Първата включва основно теоретичен обзор, извеждане на понятия, представяне на терминологична матрица, въвеждане на термини или даване на дефиниции. Възможно е да се направи обзор на школи и направления, да се представят мнения, да се проследи през десетилетията какви промени има в дадена научна област. Тези статии имат своята стойност и роля за установяване на научни постижения. Такъв характер имат например статиите на Атанас Ждребев „Българският академичен дебат за популизма“ [7] и на Венцислав Козарев „Концептуална „карта“ на корпоративната социална отговорност: обзорец метаанализ на публикациите на Academy of Management 2006–2013“ [8], публикувани в сп. „Реторика и комуникации“ <http://rhetoric.bg/>.

Вторият вид статия съчетава кратък теоретичен обзор, представяне на методиката, оповестяване на резултати от изследването, формулиране на дискуссионни въпроси. Нейната структура е изведена в няколко варианта по-подробно по-долу в статията.

Третият вид статия включва теоретичен обзор и анализ на резултати от изследвания, които вече са направени на базата на критичен прочит и с цел установяване състояние на развитието на дадено научно направление. Такъв е например текстът „Реторика и дигитален свят: nonsens или мисията задължителна“ [9].

Началото на написването на научна статия

Научната продукция, както се казва през последните години, е неизменна част от докторантурите, дейностите на преподавателите, работещите в лаборатории и изследователски центрове. Идеята за научна статия може да възникне след участие в

дискусии, след семинари и научни конференции, след кръгли маси или разискванията по проекти. Задачата да се напише научна статия може да бъде персонално решение, което изкрystalизира след месеци или години работа в дадена научна област. Трети възможен вариант е да се получи покана за написване на статия като част от сборник или колективна монография, като се включват утвърдени имена в дадена област от различни университети и държави. Четвърти вариант е установяване на възможности за публикуване в годишници, научни списания и други.

Структурни особености на научната статия

Структурата на научната статия включва базови елементи, но има по-кратки и по-разширени варианти. През последните десетилетия се утвърди като задължителен елемент абстрактът, като се използват и други термини: резюме и анотация.

Заглавието на научната статия

Заглавието е един от най-важните в съдържателно и структурно отношение елементи на статията. Заглавието трябва да описва съдържанието ясно, точно и пълно, така че читателят да вземе бързо решение дали да чете статията или доклада. Заглавието не трябва да включва или съдържа: отглаголни съществителни като „изучаване на...” и „изследване на...”, както и клишета и шаблони, тъй като те представят твърде общо това, което следва да се съобщи. Специалистите по академично писане съветват с цел да се избегнат езикови бариери, да не се включват абривиатури в заглавието, а с цел спазване на академичната коректност да не се използват жаргонни думи. Третото изискване, изведено с цел да не се допускат комуникативни бариери и читателите бързо и точно да се ориентират за съдържанието, е да не се използват метафорични думи и изрази, които биха затруднили декодирането на информацията при пръв прочит. Следващите изисквания са да няма много абстрактни думи, както и да се избягва наративността.

Заглавията не трябва да съдържат абривиатури или думи и изрази с такава образност, която би предизвикала затруднения при декодирането.

По количествени критерии доброто заглавие трябва да е с максимум дължина от 3 до 10 думи. Ето и няколко примера:

В редки случаи някои заглавия са формулирани като въпроси, например заглавието на статията на Корнелия Илие чрез перифразата на известните филм и книга „Кой се страхува от Виржиния Улф?” – *Who's afraid of Poul Grice? The role of the cooperative principle in academic metadiscourse*, т.е. с подзаглавие на основното, за да не се предизвика езикова бариера и същевременно да се запомни [10].

Ето и други примери за заглавия, оформени като въпроси: *Is Women's Labor a Commodity?* [11]; „Мобилни идентичности? Мобилно гражданство?” [12].

Понякога авторите формулират заглавията на статиите по начин, който да насочи вниманието към съдържанието, образно казано, те са „мини абстракти”. По този начин читателят се ориентира по-ясно към тематиката, ако тя не му е позната. Това става с извеждане в заглавието на имена, географски понятия, години, периоди, времеви отрязъци и други. От езикова гледна точка те могат да се оформят в две заглавия, да се използват кръгли скоби и двоеточие, за да се обособят по-ясно частите и да се насочи читателят към съдържанието.

Например:

Стойков, Л. (2010). Имидж и лайфстайл: светлини и сенки. *Медии и обществени комуникации*, №6. from: <http://media-journal.info/?p=itemandaaid=103> [13].

Славова, И. (2013). Корпоративна социална отговорност и публични политики: фокус и тенденции в България. *Икономически и социални алтернативи*, №2, 51-65. [14].

В някои случаи са възможни образи, когато те са уместни и когато ученият е утвърден и умее да използва метафори.

Например:

Петров, М. (2016). Топосът. Визия за „интернет на местата”. *Библиотека*, №6, 242–247. [15].

Другият вариант е извеждането на термините „особености”, „специфики” и под., като те се трансформират в терминологични словосъчетания, когато се отнасят до дадена научна област. Това са типични изрази не само за статии, писани на български език, но и на такива и на други езици, което навежда на мисълта за утвърдени конструкции от метаезика и метатермините в научния стил.

Например:

Христова, М. (2010). Специфики на общуването и ученето в интернет и обучението по български език. *Списание на Софийския университет за електронно обучение*, бр. 4 https://journal.e-center.uni-sofia.bg/f/downloads/2010/Broi%204/Maria_Hristova_Edited.pdf [16].

Някои автори избират билингвизма и диграфия при формулиране на заглавията, за да се привлече вниманието към текста. Възможни са и варианти, при които се смесват две азбуки, в случая кирилица и латиница, за да се представи атрактивно и същевременно информативно съдържанието на статията още в заглавието. Най-често това са изрази от старогръцки, латински, английски и други езици.

Например:

Добрева, Д. (2015). Facebook комуникацията в етичен аспект изразена чрез вербални и визуални реторически аргументи. *Реторика и комуникация*, бр. 20, <http://www.rhetoric.bg>. [17].

Специалисти по академично писане и автори на стандарти за научни списания съветват да се включват в заглавията географско местоположение или специфично местоположение, периодизация, назоваване на групи или общности и др. Става ясно, че понякога е трудно да се формулира заглавието на статията. То не бива да е много общо, нито прекалено конкретно. Заглавието трябва да насочва към проблематиката на статията, да привлича вниманието на читателите, същевременно да представя релевантно съдържанието. Термините са съществен градивен елемент от него. По критерий дължината на заглавието, което не бива да е повече от осем-десет думи.

Абстрактът в научната статия

Абстрактите в структурно отношение се поставят най-често в началото на научната статия. След заглавието и имената на автора следват абстрактът на български език и ключовите думи на български език. В тях се представят сбито и същевременно изчерпателно основни моменти и постижения от статията, структурата ѝ, резултатите, методите и др.

Статиите, както вече бе казано по-горе, са писмено представяне и описание на оригинални научни резултати, които могат да бъдат в рамките на една държава, на школа, на направление. В някои статии се представят резултати от преподавателския опит и изследователски практики, като някои от тези резултати имат практическа приложимост.

Все по-често научни списания, сборници от конференции и сборници по проекти включват заглавията на статиите и докладите и абстрактите и ключовите думи и на английски език. Преводът на абстрактите следва да е прецизен и точен, да не се допуска разминаване в терминологията, да се спазват изискванията за академично писане на английски език.

Има варианти, при които абстрактът и ключовите думи на български език са в началото на статията, а тези на английски – накрая на статията или в края на сборника.

Количествените критерии при изготвяне на абстракта са различни, но обикновено той включва между 150 и 250 думи, както вече бе казано по-горе, или според други указания между 1000 до 2000 знака.

Изискванията при изготвяне на абстракт са той да представя накратко съдържанието на доклада или статията. Освен това вече стана ясно, че абстрактът е относително самостоятелна част, която трябва да ориентира читателя в съдържанието на статията или доклада.

Абстрактът се наименува и се обособява като отделна част на доклада или статията, но рядко се отделя/номерираща като самостоятелен параграф. Съществуват и редица изисквания към него. Едно от тях е да не се споменават библиографски източници или литература, освен ако това не е аргумент за представяне на направления, школи и утвърдени учени. Другите изисквания са ориентирани към недопускане на комуникативни и езикови бариери и те звучат така: да не се използват жаргонни думи; да се изписват или включват абривиатури, без да са пояснени преди това; да се избягват трудноразбираеми за по-широк читателски кръг метафори или да се избягва образният език.

Освен това абстрактът трябва да е компактен текст, да проличава логическата и смислова свързаност, да има кохезия и кохерентност, а не отделните части да са просто свързани механично.

Функциите на абстракта са:

- Да въведе читателя в съдържанието на статията или доклада.
- Да го ориентира дали статията представя термини, дефиниции, класификации, които представляват интерес за читателя.
- Да подпомогне читателя да вземе решение дали статията представлява интерес за него, дали попада в полето на неговите научни интереси.
- Да опише накратко резултатите и да представи методите.

В абстрактите напоследък се избягва цитирането на автори, статии и източници, по-скоро се споменават учени и школи или се обосновава използването на даден метод или методика. На езиково равнище използването на абривиатури в абстракта не е прието, освен ако терминологичното словосъчетание не се въведе преди това.

Има и графични изисквания към написването на абстрактите, може да се говори за утвърждаване на норми и правила. Най-често междуредието е single space; размерът на шрифта е по-малък от този на основния текст, с един пункт, обикновено 11 или 10 Times New Roman.

Ключовите думи рядко надвишават шест и обикновено насочват към важна информация, представена в статията. Читателите се ориентират по тях за съдържанието, освен това те

служат за информиране за съдържанието на публикацията, когато тя се включи в справочни издания на библиотеки. Ключовите думи следва да бъдат както важни (базови) термини, които са използвани и в публикацията, така и такива лексеми, които информират точно за съдържанието на статията. Прекалено общите ключови думи могат да заблудят читателя, ако той търси дефиниции, нова информация или базови данни, а се окаже, че в статията се разглежда конкретен проблем или тема, която стои встрани от научните му интереси. Така читателят на научната публикация губи време и не получава своевременно нужната му информация. Ако ключовите думи са само в областта, в която авторът работи, т.е. една по-тясна сфера, тогава потенциалните читатели не биха се заинтересували от нея, преценявайки, че тя е адресирана към по-тесен кръг специалисти.

Структурни изисквания при написване на научна статия

Жанрът научна статия е с висока степен на проявление на творчество, чрез нея се съобщава в специализирани научни издания за резултати от научни изследвания по даден проблем или в рамките на проект. Статията се изготвя, когато вече има постигнати на финала или поетапно резултати от научни проучвания и анализи.

Научната статия е жанр на академичното писане, тя се отличава с най-висока честота като индивидуални публикации и като приложение при подготовка на други статии, на дисертации и учебници. Авторите започват писането ѝ, след като са установили, че имат какво да представят в хода на научни изследвания, или след обзор на теоретични постановки, школи, направления, базови и значими научни публикации в дадена област. Те проучват изискванията и стандартите, представени от редакционни колегии на научни списания или от научните комитети/комисии на сборници и едва след това вземат решение къде би било подходящо да се публикува.

Отделните списания, както такива, които са само на хартиен носител, така и електронните, дават указания във връзка с обема, съдържанието и структурирането на статиите. Те предоставят и информация, като същевременно ясно формулират изисквания относно текстовото, графичното оформление и форматирането (шрифтове, разстояние между редовете и др.).

Структурни елементи на статията са: увод, основен текст, заключение, библиографията (цитираната в текста научна литература), абстракт или резюме (на български и/или английски език), ключови думи, понякога кратко представяне на автора.

Увод или уводни думи: структурни и съдържателни особености в научната статия

Уводът в научната статия обикновено включва представяне на обекта и предмета на изследването, както и дефиниране на обема на изследването в конкретен контекст, понякога представяне на ключови термини и по-рядко концепции, които се отнасят по изследването, проучването или експеримента.

Следва кратко описание на проучването или експеримента, като се започва с даване на хипотеза или хипотези и с представяне на основните области, които обхваща изследването. След това се прави общо представяне на методите, които са използвани, както и обосновка защо точно те са използвани или защо се предлагат други или алтернативни методи.

Следващите съдържателни и структурни елементи в статията са:

- кратко обяснение на основните изследователски процедури, които са използвани;

- кратко, но същевременно пълно описание на материалите, базата данни, корпусите, емпиричната част, архивите и архивните единици, артефактите, списъците и др. – в зависимост от научната област;
- представяне/описание на технология или на технически уреди, устройства, апаратури, ако са използвани такива в хода на изследването, проучването, експеримента;
- представяне на програми, софтуер, които са създавани или адаптирани за изследването;
- обяснение на стъпките и етапите в изследването или експеримента в хода на изследването.

В хуманитарните науки невинаги се включват посочените по-горе елементи, но в точните науки те са задължителни, защото авторът обяснява какво изследва, наблюдава, проучва, и затова се представят експериментът и / или процедурата. След това следва да се даде кратко описание на проучването или експеримента, или на изследването, или на изследователския процес. Логично идва представяне на основните резултати, подкрепени от данни, понякога се коментират конкретни казуси, ако има такива.

Фигури, таблици, диаграми или източници като например фотографии, сканирани документи и под., може да се включат или в основния текст на статиите, или след него като приложения.

При представяне на резултатите, на езиково и синтактично ниво и с оглед локализирането им, следва поэтапното им представяне, което предполага да се използват изброявания: *Първо ... Второ... Междинните резултати са... Резултатите на първия / втория етап са... Последните резултати са... Накрая.*

При изготвяне на коментари, уместни се оказват изразите и конструкциите: *Във връзка с ... Следва да се обобщи ...; В резултат на ... може да се каже ...* и др.

Заклучителните изречения могат да бъдат формулирани по следния начин: *В заключение, Накрая може да се обобщи / заключи / направи изводът, че..., Следователно, Въз основа на направените изследвания, произтичат следните изводи* и др.

Както вече беше казаното, сериозните научни публикации от жанра научна статия включват структурен елемент **Дискусия или дискуссионни въпроси / теми / проблеми**. Съветите тук са за всеки важен резултат да се опишат образците и да се представят принципите. Важно е също така да се обясни как са получени резултатите въз основа на представените по-горе методи в направения обзор на научната литература. Съвсем накратко се припомня кои методи са възприети, адаптирани, доразвити. След това ясно се представят аргументите за и против. Научната коректност предполага и изрази, в които накратко се говори за предстоящи или бъдещи проучвания по тази тема / проблематика или за очакванията от тези изследвания.

Тогава, когато статията не е обзорно-теоретична, авторите съобщават кои резултати могат да имат практическо приложение. Те обаче идват след изводите от получените резултати. Понякога се правят препратки и се представят потенциални или реални възможности резултатите и изводите да се приложат в други сфери.

Заклучението в научната статия: структурни и съдържателни особености

По количествен показател максимална продължителност на заключението е 5–10 изречения или от 50 до 300 думи. В него се съобщават сбито и точно основните изводи, представени в

статията. В заключението не се включват фигури, таблици, диаграми или източници. От особено значение е да не се включва информация, която не се съдържа в статията.

Основната част на научната статия: структурни и съдържателни особености

Ако се върнем към количествените критерии, то тогава може да се каже, че обемът на научната статия според стандарта обикновено е над 6 страници, докато за студия е над 20, понякога достига и 50.

Някои български и чужди издания задават свои формати, т.е. структурни и съдържателни изисквания за оформяне на материала в една статия.

Един от *най-често срещаните варианти* е:

- цели и задачи
- обект/предмет на изследване
- методика
- процедура
- резултати.

Друг вариант за структурно оформяне на статия може да бъде:

- теоретични постановки (въвеждане на термини и понятия)
- описание на изследването
- хипотези
- резултати
- обобщения.

Трети вариант за подреждане на отделните елементи, е:

Заглавие

Автор – месторабота, принадлежност

Имейл

Резюме / абстракт

Ключови думи

Въведение

Теоретична рамка – Теоретичен обзор – Въвеждане на основни термини – Теоретични ориентири

Методическа рамка – Методология – Аналитична рамка

Резултати

Дискусия

Заклучение

Литература – ползвана – цитирана

Представяне на автора накратко

Четвърти вариант за структуриране на статия:

Заглавие

Резюме – абстракт

Въведение

Ключови думи

Хипотеза

Методи

Резултати

Дискусия

Заклучение
Литература
Приложения
Самопредставяне

Същевременно отделните науки и научни области използват и специфични методи и термини, които задължително трябва да се спазват. Без да се говори за унифицираност, следва да се каже, че това са утвърдени стандарти и те трябва да се спазват, когато се говори за високо качество на науката и за оповестяване на резултати от научни изследвания в периодични списания и в издания.

Възможна е друга структура на статия, когато се прави теоретичен обзор и критичен прочит на една или няколко научни публикации. Това също е статията с научна стойност, тъй като извеждането на термини и изясняване на категориално-понятийния апарат е от съществена важност за развитието на дадена научна област. Това не елиминира ангажимента на автора да изясни какво точно цели в статията, които школи, теории и публикации ще анализира и какво постига в края на аналитичната, обзорна и критична статия. Съпоставителният подход или сравнителният анализ са възможни в тези статии. Друг вариант е поставянето на фокус върху един автор или върху няколко автора, или върху едно или няколко понятия, представени в различни научни публикации. Синхронният и диахронният подход също са варианти за изграждане текста на научната статия. Водещото е търсенето на отговори на въпроси, свързани с научни проблеми и откриване на нещо ново в дадена област, а не преразказване на вече известни факти и твърдения, постижения и дефиниции.

По отношение на структурата на статията са важни логическата подреденост, съдържанието във всяка част, както и смисловата свързаност между частите. Затова е важно статията да започва с обща теоретична постановка, след това да се премине към частното и след това към методите, изследванията и резултатите от тях. Освен това се обособяват раздели, параграфи, абзаци, които понякога се номерират, понякога не, обаче се формулират вътрешни заглавия или подзаглавия. Това улеснява възприемането на научната информация. Когато се следват тези принципи, се постигат прегледност и яснота. Това се прави с цел представяне на текст, който да има логическа свързаност и последователност, както и да се улесни читателят при получаване на научната информация.

Подготовка и написване на научна статия

Публикуването на една статия освен писането ѝ, включва и организационна дейност. В някои случаи авторът сам инициира публикуването на своя статия като представя заглавието, резюмето, ключовите думи, информацията за научната си дейност и отправя питане дали научното списание би се заинтересувало от такава информация. Възможен е и вариант, при който ако се готвят броеве, които да обединяват публикации по една тема, тогава също може да се получи покана или да се прояви инициатива при съвременно информиране. Когато става въпрос за статии, подготвяни от докторанти, като част от изследователски проекти и задачи, тогава консултацията с преподавателя е задължителна: от избора на темата, избора на методи, до написването и редактирането на текста до предаването му.

След като е получено потвърждение от редакционната колегия с рецензиите, авторът изпраща целия текст на хартиен носител (или магнитен), или чрез електронна кореспонденция.

Възможно е направо да бъде представен целия текст и да се стартира от рецензирането, като първи етап. Следва информация от редакторите, научния колектив и издателите дали статията е одобрена, или не, необходимо ли е да се направят корекции, редакции, както и в какъв срок да бъдат представени. Връщането на последния вариант на материала невинаги означава приключване на кореспонденцията и отношенията с издателите. Възможно е авторът да бъде потърсен, когато при издаването (в хода на подготовката за печат) се наложат уточнения във връзка с термини, дати, цитати, бележки, коректури и др. След нанасяне на последните корекции и отпечатването, авторът на научната статия по принцип има право на брой от него.

При писането на научна статия от докторанти е важно да обясни избора на проблематика и да даде оценка на това, което е писано преди него. Тълкуванията и интерпретациите, критическият прочит и анализът на научни публикации са съществена част от написването на текста на научната статия, както при теоретичния обзор, така и в обосновката на избора защо точно този метод или тези методи се използват. Даването на дефиниции или изказване на съгласие с дадени вече дефиниции е другият съществен момент при написване на научна статия, тъй като докторантът трябва да работи с ясен категориално-понятиен апарат. И накрая на научната статията, но и на последно място по важност са формулираните изводи, направените обобщения.

Не е достатъчно само да се покажат разликите с предишни изследвания или теоретични публикации, трябва да се представят авторски постижения, открития, резултати от проведени изследвания. Изводите трябва да произтичат логически, да са направени въз основа на изследвания и проучвания, те да са логични и да са формулирани на езиково равнище по прецизен начин. Авторът на научната статия може да избере варианта да съобщи дали хипотезата е доказана и дали се е потвърдила, а ако не е – кои са причините и факторите за това.

Като етапи на подготовката, писането и публикуването на научна статия могат да се обособят следните:

- раждане на идеята в резултат на мозъчна атака, научни дискусии, дълга изследователска работа, екипна дейност, индивидуално хрумване и други;
- формулиране на заглавие или варианти на заглавие на научната статия;
- събиране на научна литература – базови, такива от последните 5–10–15 години;
- четене на научни публикации, изваждане на съществени моменти;
- създаване на първи вариант на текста;
- консултации с експерти;
- редактиране, корекции за правописни и граматически грешки;
- изпращане до редакционна колегия и получаване на рецензия/рецензии;
- последни промени, редакции и корекции на научната статия;
- публикуване на научната статия;
- разпространение на научната статия.

Необходимо е да се отбележи, че при цялостното структурно оформяне на статията е възможно да се обособят параграфи, вътрешни заглавия. Някои от тях се номерират, други се обособяват в текста графично. По този начин се създава впечатление за прегледност и читателят насочва вниманието си към тази част от статията, която го интересува, да съсредоточи вниманието си на нея, както и да получи цялостна представа за публикацията.

Рецензиране на научната статия

Нарастват изискванията към качеството на научните статии и те задължително се рецензират от експерти в дадена област, от рецензиите в научните списания или от членове на редакционната колегия. Има както базови, така и специфични изисквания, различни количествени показатели относно критерии, например за значимост на научния проблем, теоретична подготовка, релевантна методика и надеждност на резултатите, изводи и обобщения след анализ на резултатите. Към критериите се отнасят и такива за структурата на научната статия. Библиографията и цитиранията по зададените стандарти също се оценяват. Научният стил и език, правописът и пунктуацията попадат в критериите за оценяване от рецензентите. Възможни са заключения да се отхвърли изцяло статията или да се преработят отделни части.

Редактиране на научната статия

Преди да бъде предадена научната статия е задължително да бъде редактирана според изискванията. Когато има препоръки от рецензентите да се редактира библиографията и цитатите, се правят редакции от автора и те трябва да са според изискванията. След като са направени тези редакции, текстът се изпраща отново на редакционната колегия. Прави се второ рецензиране или преглед. Някъде има по-детайлни препоръки за стилови и езикови редакции, дават се опции и варианти за синонимни редакции от членовете на редакционната колегия. В някои случаи се ползват възможностите на софтуери, в други се съчетават редакции и корекции на разпечатани на хартия и такива онлайн.

Публикуване на научната статия

Публикуването на научна статия изисква освен електронна кореспонденция и подписване на редица документи, които са свързани с авторски права, предоставянето им на научното издание. Големи издателства като Macmillan Palgrave изисква подписване на междинни документи, както и финален документ, че авторът е съгласен с направените редакции и корекции в текста, преди той да бъде отпечатан. Има варианти на наименованията на документите: Acceptance Notes, Consent to publish, Contribution agreement и др. Също така се подписват договори и документи за съгласие, които се отнасят за втори издателски номер DOI. Авторът декларира, че това е негов текст, както и че използваните изображения не подлежат на оспорване на авторски права. Също така диаграми, схеми, таблици и снимки се пращат отделно с оглед предпечата или онлайн публикуването.

Такъв род документи се подписват и когато текстът може да бъде качван в сайтове, които се посещават от учени и студенти. Ето защо научната статия не е само научно занимание, а изисква комплексни умения.

Разпространение на научната статия

След като статията се публикува в научно списание, целият текст или само абстрактът могат да се представят онлайн. Това представяне става лично от самия автор. Онлайн публикуване на абстракта може да има и от оторизирани звена, каквито са библиотеките и информационните центрове. През последните години абстрактите на статии, отпечатани в престижни списания се публикуват в сайтовете на самите списания и читателите могат да се ориентират за съдържанието на самата статия, като чрез абонамент и/или заплащане могат да получат статията. Другият вариант, който се среща, е, когато посетителят на сайта има възможност да изпрати имейл на автора или редакцията и да получи безплатно статията, като в този случай броят на статиите, които може да получи абонатът, е ограничен,

най-често до три. Това вече излиза извън рамките на академичното писане и попада в обсега на академичната комуникация, която е извън малката академична общност. По такъв начин чрез мрежата посредством абстракта научната статия има своите измерения във и чрез виртуални общности, където е активен принципът на споделянето на научни постижения и резултати в рамките на регламентирани норми и правила, които се спазват от членовете на тези общности или от посетителите на мрежата. Социалните мрежи, в които се включват представители на различни научни области, са различни.

Социалната мрежа <https://www.academia.edu/> е онлайн среда, където се публикуват абстракти и текстове на статии и така достигат до по-широк кръг интересуващи се от проблематиката. Research gate се утвърди пред последните години като вариант за публикуване на научни статии от авторите и за разпространението им. Има и само абстракти в тези сайтове. Виртуалните академични общности имат възможност да откриват текстове там и да искат разрешение от автора да получи или прочете пълния текст на научната публикация. Mendeley също се разви и дава такива възможности за публикуване и на авторски научни статии. Това увеличава възможността текстът да бъде открит, да бъде прочетен и авторът да бъде цитиран.

Заключение

В статията са представени накратко възможностите за написване на научна статия, установени са разновидностите и съвременните практики. Изведени са основни структурни моменти, с акцент върху заглавието, абстракта, уводните думи, разделените в основната част, заключението. Оставен е встрани като частен въпросът с библиографията и цитирането. С цел да се обхванат методическите аспекти, е отделено внимание на организационните дейности, на етапите при публикуване на научната статия и разпространението ѝ в онлайн среда и в електронни бази данни. По този начин са описани от методическа и практико-приложна гледна точка дейности, свързани със създаването на качествена научна продукция, към която се отнася и жанрът научна статия.

Цитати и бележки

[1] Мавродиева, И. (2005). *Академично писане*. София: СемаРШ.

[2] Мавродиева, И. & Тишева, Й. (2014). *Академично писане за докторанти и постдокторанти*. София: УИ „Св. Климент Охридски“.

[3] Николов, Е. Николова, Н. Г. (2013). *Методология за разработване на научна статия. (Рефериране и индексирание на периодични издания, индикатори на научни публикации)*. София: Технически университет – София.

[4] Николов, Е. & Николова, Н. Г. (2013). *Методология за разработване на научна статия. (Рефериране и индексирание на периодични издания, индикатори на научни публикации)*. София: Технически университет – София, 9-1.

[5] Божанкова, Р., Бояджиев, А. & Д. Григоров, Д. (2011). Проблеми на електронната публикация в славистиката (електронно списание *Littera et Lingua*), <http://www.slav.uni-sofia.bg/lilijournal/index.php/bg/about-project>, последно посещение 10.09.2018.

[6] Атанасов, Х. (2012). Цитирането и библиографията: между установените стандарти и липсващите правила” – 1 и 2, *Реторика и комуникации*, бр. 3, <rhetoric.bg>

[7] Ждребев, А. (2011). Българският академичен дебат за популизма. *Реторика и комуникации*, бр. 23, септември 2016, <https://rhetoric.bg/>, последно посещение 10.09.2018.

- [8] Козарев, В. (2011). Концептуална „карта“ на корпоративната социална отговорност: обзорен метаанализ на публикациите на Academy of Management 2006-2013. *Реторика и комуникации*, бр. 14, септември 2014, <https://rhetoric.bg/>, последно посещение 10.09.2018.
- [9] Мавродиева, И. (2016). *Реторика и дигитален свят: нонсенс или мисията задължителна*. Нови медии 21/Медиите на 21. век, публикувано на 11 април 2016 г. от Newmedia21, <http://www.newmedia21.eu/analizi/retorika-i-digitalen-svyat-nonsens-ili-misiyata-zadalzhitelna/>, последно посещение 10.09.2018.
- [10] Ilie, C. (2002). Who's afraid of Paul Grice? The role of the cooperative principle in academic metadiscourse, *RASK* 16: 3-32.
- [11] Anderson, E. (1990). Is Women's Labor a Commodity?. *Philosophy & Public Affairs* 19: 71–92.
- [12] Дичев, И. (2008). Мобилни идентичности? Мобилно гражданство?. *Либерален преглед*, http://www.librev.com/index.php/bg/component/magazine/?func=author_articles&authorid=494, последно посещение 10.09.2018.
- [13] Стойков, Л. (2010). Имидж и лайфстайл: светлини и сенки. *Медии и обществени комуникации*, №6. <http://media-journal.info/?p=itemandaid=103>, последно посещение 10.09.2018.
- [14] Славова, И. (2013). Корпоративна социална отговорност и публични политики: фокус и тенденции в България. *Икономически и социални алтернативи*, №2, 51–65.
- [15] Петров, М. (2016). Топосът. Визия за „интернет на местата“. *Библиотека*, №6, 242–247.
- [16] Христова, М. (2010). Специфики на общуването и ученето в интернет и обучението по български език. *Списание на Софийския университет за електронно обучение*, бр. 4 https://journal.e-center.uni-sofia.bg/f/downloads/2010/Broi%204/Maria_Hristova_Edited.pdf, последно посещение 10.09.2018.
- [17] Добрева, Д. (2015). Facebook комуникацията в етичен аспект изразена чрез вербални и визуални реторически аргументи. *Реторика и комуникация*, бр. 20, <http://www.rhetoric.bg>, последно посещение 10.09.2018.

Библиография

- Атанасов, Х. (2012). Цитирането и библиографията: между установените стандарти и липсващите правила” – 1 и 2, *Реторика и комуникации*, бр. 3, [rhetoric.bg](http://www.rhetoric.bg), последно посещение на 16.08.2018.
- Божанкова, Р., Бояджиев, А. & Д. Григоров, Д. (2011). Проблеми на електронната публикация в славистиката (електронно списание *Littera et Lingua*), <http://www.slav.uni-sofia.bg/lilijournal/index.php/bg/about-project>, последно посещение на 03.03.2018.
- Дичев, И. (2008). Мобилни идентичности? Мобилно гражданство?, *Либерален преглед*, http://www.librev.com/index.php/bg/component/magazine/?func=author_articles&authorid=494, последно посещение на 03.03.2018..
- Добрева, Д. (2015). Facebook комуникацията в етичен аспект изразена чрез вербални и визуални реторически аргументи. *Реторика и комуникация*, бр. 20, <http://www.rhetoric.bg>, последно посещение 10.09.2018.
- Ждребев, А. (2011). Българският академичен дебат за популизма. *Реторика и комуникации*, бр. 23, септември 2016, <https://rhetoric.bg/>, последно посещение 10.09.2018.
- Козарев, В. (2011). Концептуална „карта“ на корпоративната социална отговорност: обзорен метаанализ на публикациите на Academy of Management 2006-2013. *Реторика и комуникации*, бр. 14, септември 2014, <https://rhetoric.bg/>, последно посещение 10.09.2018.
- Мавродиева, И. (2005). *Академично писане*. София: СемаПШ.

- Мавродиева, И. (2011). Академична комуникация в интернет: уебавтор, уебредактор и уебчитател. *Реторика и комуникации*, бр. 1, септември 2011, <https://rhetoric.bg/>, последно посещение 10.09.2018.
- Мавродиева, И. & Тишева, Й. (2010). *Академична комуникация*. София: СемаРШ.
- Мавродиева, И. & Тишева, Й. (2014). *Академично писане за докторанти и постдокторанти*. София: УИ „Св. Климент Охридски“.
- Мавродиева, И. (2016). *Реторика и дигитален свят: нонсенс или мисията задължителна*. Нови медии 21/Медиите на 21. век, публикувано на 11 април 2016 г. от Newmedia21, <http://www.newmedia21.eu/analizi/retorika-i-digitalen-svyat-nonsens-ili-misiyata-zadalzhitelna/>, последно посещение 10.09.2018.
- Николов, Е., Николова, Н., Г. (2013). *Методология за разработване на научна статия. (Реферирани и индексирани на периодични издания, индикатори на научни публикации)*. София: Технически университет – София.
- Петров, М. (2016). Топосът. Визия за „интернет на местата“. *Библиотека*, №6, 242–247.
- Славова, И. (2013). Корпоративна социална отговорност и публични политики: фокус и тенденции в България. *Икономически и социални алтернативи*, №2, 51–65.
- Стойков, Л. (2010). Имидж и лайфстайл: светлини и сенки. *Медии и обществени комуникации*, №6, <http://media-journal.info/?p=itemandaid=103>, последно посещение 10.09.2018.
- Христова, М. (2010). Специфики на общуването и ученето в интернет и обучението по български език. *Списание на Софийския университет за електронно обучение*, бр. 4, https://journal.e-center.uni-sofia.bg/f/downloads/2010/Broi%204/Maria_Hristova_Edited.pdf, последно посещение 10.09.2018.
- Anderson, E. (1990). Is Women's Labor a Commodity?, *Philosophy & Public Affairs* 19: 71–92.
- Пие, С. (2002). Who's afraid of Paul Grice? The role of the cooperative principle in academic metadiscourse, *RASK* 16: 3-32.

Сп. „Реторика и комуникации“, брой 36, септември 2018 г.

Статията е по проект „Формиране на компетентности и усъвършенстване на умения за прилагане на съвременни методи и методики за научни изследвания от млади учени“ (Договор № ДМ10/2 от 14.12.2016 г. по Фонд „Научни изследвания“).